

Пети клас или проблеми с училищната адаптация

Ура! Първата част от училищния живот вече е минало. Детето е пораснало. Вече се чувства възрастен, отнася се снизходително към „малките“, към които се причисляваше само три месеца по-рано. Ето сега е петокласник!

Родителите очакват нови успехи, повишаване на успеха или в краен случай задържането му на това ниво. Но, уви, това не се случва. Не само това! Вие изведнъж с ужас забелязвате, че вашето дете е по-нервно, по-неспокойно, понякога не може да реши дори тези задачи, които само преди половин година е правел за нула време, постоянно си забравя тетрадките, химикалките, учебниците, а ето, че в бележника се появяват и първите забележки. И ето ви и вас, чакате пред учителската стая, червите се и целия треперите в очакване на класния ръководител...

Позната картинка? Не се разстройвайте. Всичко е наред. Цялата вина за това е в адапционния период, просто детето още не е успяло да се пренастрои на „вълната на възрастните“. Сложността на този период се заключава в т.нар. „подводни камъни“, в които се „спъва“ детето, но също и родителите и дори педагозите.

Камък 1: изменение на условията на обучение. В началното училище почти всички часове преминават при един учител. Малко след началото на учебната година учителят вече знае какви възможности има вашето дете, как да го поощри, да му помогне да преодолее трудностите. Детето спокойно се развива и расте в една и съща стая, с един учител, с едни и същи деца, и изискванията по всички предмети от страна на учителя са едни и същи. Всичко е добре познато, а учителят е на практика втората мама на детето, която и ще му подсказва и ще му помогне.

При прехода в 5-ти клас детето се сблъсква с множествеността: множество учители – „предметници“, различни кабинети за различните предмети, т.е. много кабинети. За част от децата училището също е ново и в по-редки случаи състава на колектива. Тогава на детето му се набляга да се приспособява към съвсем нова среда. Разрушава се стария сигурен свят на детето, а да се усвои всичко ново е много трудно и изисква време. Трябва да се запознае с всички нови учители, разположението на всички кабинети, вече няма кой да му казва какъв ще бъде следващия час и кои учебници и тетрадки да си подготви. Вече детето се стреми да си извоюва авторитет не пред един учител, а пред много и с много учители да изгради отношения.

И от всичко това, по неволя ще се изплашиш, ще се разстроиш и ето ти – повишена тревожност.

Как може да се помогне? Класният ръководител провежда екскурзия на децата из училището, за да се ориентират в обстановката, да им разкаже къде какво се намира. В класната стая се слага разписанието на часовете и кой час в кой кабинет се провежда.

А най добре е, ако поне първата седмица класния ръководител ходи при децата всяко междучасие и ако е нужно ги води до кабинетите.

Камък 2: изменение на изискванията. Периода на адаптацията се усложнява още повече от разнопосочните изисквания на различните учители. Един иска тетрадки от 40 листа, друг – тънки, трети от 80, но да бъде разделена на три части, по английски – отделна тетрадка-речник и т.н. По един предмет искат на урока всичко да се разказва така, както е диктувала госпожата, по литература ценят изказването на собствени мисли и разсъждението... И всички тези изисквания трябва не само да се запомнят, но и да се съблюдава за изпълнението им и да се внимава да не се сгреши!

Какво може да се направи? Първо, помогнете на детето да види плюсовете на тази „разнопосочност“. Това не само затруднява живота на детето, но носи и ползи. Детето се учи да отчита тези изисквания, да се съобразява с тях, да преодолява трудности – а това означава, че все повече се доближава до живота на възрастните, където има безброй много изисквания и норми. Второ – това учи детето да гради различни отношения с различни хора. Можем да помогнем на детето да запомни всички изисквания и правила като съставим заедно списък с особеностите на всеки отделен предмет. Например: английски език – тетрадка речник и тетрадка 40 листа, по история – след плана на урока да се записва домашното, а по български език – отделна тетрадка за работа в клас и отделна – за домашна работа...

Камък 3: отсъствие на контрол. През целия училищен живот в началния курс на вашето дете е помагал един учител. Той е изпълнявал функцията и на учител, и на класен ръководител, и на контролиращ. Учителят бързо научава специфичните особености на всяко дете и му помага да контролира учебния процес. На едно дете напомня да не забрави да си напише домашното, на друго – да не си забрави пак моливника, на трето прощава, че не е решило задачите, защото знае, че имат семейни проблеми и остава да работи с него след часовете. Като цяло учителят е съблюдавал за изпълнението на поставените задачи от всеки ученик. При прехода в пети клас този индивидуален подход се нарушава. Преминава се към т.нар. „обезличаване“ на ученика. Всеки учител влиза в много класове и преподава на много ученици, към които трябва да има еднакви изисквания. Когато тези ученици са много, не е по силите му да запомни индивидуалните особености на всеки. За това у детето се създава впечатлението, че то е „никой“ за учителя, че него не го забелязват и че в тълпата може да направи каквото си иска или да не изпълни задълженията си без да бъде забелязан. От друга страна се появява и усещането за „безнадзорност“ от страна на класния ръководител, тъй като той вече не е непрестанно, всяко междучасие при децата, за да следи поведението им. Оттук и появяващата се у някой деца регресия – започват да капризничат като малки деца (ходят постоянно при началната си учителка), отхвърлят класният си

ръководител или обратното: изпитват опиянение от свободата на придвижване и липсата на постоянен контрол.

Как може да се помогне? Разбира се гореизложената ситуация може да обиди и вас като родители, тъй като вие сте в пълното си право да искате индивидуален подход към вашето дете. Истината е, обаче, че колкото и да се старая класният ръководител, той не може да влезе в ролята на началната учителка. И второ-не забравяйте, че така детето се приобщава постепенно към света на възрастните, където има задължения за изпълнение на някаква работа, но при това много рядко началника се съобразява с индивидуалните ти особености и състоянието ти.

Бъдете търпеливи. Често говорете с детето за живота му в училище и обсъждайте нещата, които са се случили. Контролирайте изпълнението на домашните, като се съобразявате с изискванията на самия учител. Ако виждате проблем, не се натоваарвайте излишно, веднага посетете училището и споделете с класния ръководител или училищния психолог. Разкажете за особеностите на вашето дете и заедно разберете откъде идват усложненията.

Камък 4: пробиви в знанията. За годините на обучение в началното училище, практически във всеки ученик има някакви пропуски: неувоени знания, умения, навици. И те се натрупват като снежна топка. Но ако в началното училище тези пропуски се заглаждат от индивидуалния подход на учителя, от специално провежданата индивидуална работа, от повторните обяснения, то в пети клас такова нещо не се случва. И когато не е научил урока или не е разбрал задачите и не потърси сам разяснение и помощ веднага от учителя, детето не може да усвои и следващия материал. Така положението се усложнява от урок, на урок. Натрупват се неувоени знания и ученикът бавно започва да потъва в море от незнание. Така се появяват и първите двойки. И те носят след себе си нови... Понякога неувоените теми се носят още от началните класове. Нима е трудно да се разбере, че цялата сложност на всяко учебно съдържание се крие в пропуснатия материал. Така например, ако не се е научило да определя корена на думата, детето се затруднява в словообразуването и подбора на думи с еднакъв корен. Значи ще има и правописни грешки, защото ученикът няма да може да си открива думи за проверка. Затруднения при усвояването на материала могат да се появят и при дефицити в речевото развитие, вниманието и паметта.

С какво може да се помогне? Преди да пристъпите към писане на домашното, проверете дали е усвоен преподадения материал. Важно е да се уверите, че детето е разбрало дребните детайли при изпълнение на задачата и може да изпълнява аналогични задачи. Помолете детето да ви обясни как решава едно или друго упражнение, защо именно по този начин изчислява и защо именно този начин избира за решаването на определена задача. Ако то разбира всичко, но проблема с успеваемостта стои, то се заемете със задачи за развитие на мисленето, вниманието, паметта, тъй като те ще погнат на детето да види детайлите, да направи разбор и да усвои

материала. Развитието на тези психични процеси най-добре се осъществява под формата на игра, защото все още в играта се проявява и най-силната мотивация. После навиците от играта ще бъдат пренесени в учението.

И в **заключение** трябва да се отбележи следното. Продължителната училищна неуспеваемост практически винаги е съпътствана от личностни особености (неадекватна самооценка, повишена тревожност, агресивност, нарушения в комуникационната сфера, в познавателните процеси и т.н.). Ето защо е много важно да се работи с детето, за да му се помогне да си изясни каква е неговата собствена представа за постижение, успех и неуспех, да му се погне да намери начин да проверява възможностите си и да търси пътища за самоусъвършенстване (самостоятелно или с помощта на възрастен). Ако вие смятате, че вашето дете може да се справя по-добре в училище, но все пак това не се случва, не отлагайте посещението си в училище. Срещнете се с учителите, които му преподават, посетете и училищния психолог. Все пак той е там, за да помага на децата в развитието им.